■ روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران ■ صاحب‌امتیاز: سازمان صداوسیمای جمهوری اسلامی‌ایران ■ مدیر مسؤول: مهدی عرفاتی

جام جم

■ شاپا: ISSN۱۷۳۵-۳۶۳۷
■ پایگاه اطلاع‌رسانی: www.jamejamonline.ir www.jamejamdaily.ir
■ پست الکترونیکی: info@jamejamdaily.ir

■ تهران، بلوار میرداماد، جنب مسجد الغدیر، شماره ۱۲۹
■ تلفن: ۲۳۰۰۴۰۰۰-۰۲۱ ■ دورنگار تحریریه: ۲۳۰۰۴۴۳۳
■ سازمان توزیع: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ کدپستی: ۱۹۱۱۶۱۸۴۱۳
■ امور مشترکین: ۶۱۹۳۳۱۱۵ ■ سازمان آگهی‌ها: ۴۹۱۰۵۰۰۰
■ شماره پیامک: ۳۰۰۰۱۱۲۴۰ ■ تلفن گویا: ۲۳۰۰۴۴۴۴
■ چاپ: چاپخانه روزنامه جام جم

دوشنبه ۱۷ آبان ۱۴۰۰ | ۲ ربیع‌الثانی ۱۴۴۳ | ۲۰ صفحه | سال بیست و دوم - شماره ۶۰۷۳ | Monday - November 8 , 2021

حدیث روز: تحف‌العقول

از امام صادق(ع) پرسیدند: مردانگی چیست؟ فرمود: خدا تو را آنجا که منع کرده، نبیند و آنجا که امر کرده، گم نکند.

واحه: بیدل دهلوی

به جیب تست اگر خلوتی و انجمنی‌ست
برون ز خویش کجا می‌روی جهان خالیست

امروز در تاریخ:

- روز جهانی رادیولوژی/ روز ابرکوه
- محاکمه دکترمصدق پس از کودتای ۲۸مرداد توسط دولت نظامی(۱۳۳۲ش)
- زادروز هادی اسلامی، بازیگر(۱۳۱۸ش - درگذشت ۱۳۷۲ش)
- زادروز علی کریمی، فوتبالیست(۱۳۵۷ش)
- درگذشت سیدمحمدعلی جمال‌زاده، نویسنده و مترجم(۱۳۷۶ش)
- زادروز آلن دلون، بازیگر شهیر فرانسوی(۱۹۳۵م)

اوقات شرعی:

اذان ظهر: ۱۱/۴۸ | غروب آفتاب: ۱۷/۰۳
اذان مغرب: ۱۷/۲۲ | نیمه‌شب شرعی: ۲۳/۰۵
اذان صبح (فردا): ۵/۰۸ | طلوع خورشید(فردا): ۶/۳۴

وضعیت آب و هوای امروز

تهران	اهواز	بندرعباس	بجنورد	تبریز	ساری	زاهدان	شهرکرد
۱۴ / ۷	۲۹ / ۱۴	۳۱ / ۲۰	۱۱ / ۳-	۱۳ / ۲	۱۸ / ۵	۲۱ / ۳	۱۰ / ۳-

حکمت ۶۴: نهج‌البلاغه

اهل دنیا چون کاروانی هستند که آنان را می‌برند در حالی که در خوابند.

تلنگر

ظالمان احمق ظالمان باهوش

علیرضا رأفتی
روزنامه‌نگار

بعضی‌هاشان خانوادگی بودند و بعضی‌شان تنها. بعضی فضاهای بازتر جای زندگی یک خانواده بود و بعضی قفس‌های کوچک‌تر محلی که یک کودک فقط در آن نفس می‌کشید. خانواده‌ها و کودکانی که غالبا سیاهپوست بودند و برای تماشا از آفریقا به اروپا آورده شده بودند. باغ‌وحش‌های انسانی در اروپا چنین وضعیتی داشتند. شاید کلمه «باغ‌وحش انسانی» هم امروز برای ما رعب‌آور و غریبه باشد اما همین صد، صدوپنجاه سال پیش، همان وقتی که کمال‌الملک داشت تابلوی تکیه دولت را در ایران می‌کشید، اروپایی‌ها برده‌های سیاهپوست را در باغ‌وحش‌های انسانی به شکلی تحقیرآمیز با زنجیر می‌بستند و به نمایش می‌گذاشتند و مردم هم مثل همین حالا که به باغ‌وحش می‌روند، دست خانواده و کودکان‌شان را می‌گرفتند و مثلا پای قفس یک کودک سیاهپوست می‌ایستادند به تماشا و ذرت می‌خوردند. حالا اگر از توحش این اروپای کت و شلوار پوشیده و کراوات‌زده متعجب شده‌اید باید بگویم اولین کسی که به بستن باغ‌وحش‌های انسانی اقدام کرد هیتلر بود! کسی که غرب می‌خواهد او را نماد توحش نشان دهد و اگر کسی پرسید آیا در اروپا و آمریکا هم وحشیگری بوده فورا بگویند بله! همین هیتلر... و دیگر بحث را ادامه ندهند.

اصلا انگار ظالمان دو دسته‌اند؛ ظالمان باهوش و ظالمان احمق. ما فقط اسم ظالمان احمق را بلدیم و الا ظالمان باهوش خودشان را پیش‌تر در جبهه مظلومان جا زده‌اند و کسی از طایفه‌شان را به‌عنوان نماد ظلم معرفی کرده‌اند که تا حرف ظلم شد نشانش بدهند و دیگر بحث را ادامه ندهند. اینها را نوشتم که بگویم اخیرا ویدئوی سیگارکشیدن یک میمون در باغ‌وحشی در چین مورد اعتراض و حمله کاربران شبکه‌های اجتماعی دنیا قرار گرفته است. این که ظلم به سبک‌زندگی معمولی یک میمون این روزها برای مردم دنیا مهم است اتفاق خوبی است؛ اتفاقی که نشان از ترقی انسانیت در دنیا دارد اما همین حالا هم اگر از ظالمان احمقی که یک میمون را زندانی کرده‌اند بگذریم و دنیا را دقیق‌تر نگاه کنیم، ظالمان باهوشی را می‌بینیم که سبک‌زندگی آدم‌های روی زمین را تهدید می‌کنند و علیه ویدئوی سیگارکشیدن یک میمون موضع می‌گیرند.

عکس: ایمنا

کافه میرداماد

گفت‌وگو با دکتر محمد بقایی درباره آیین‌های پاییزی

خزان عارف‌ترین فصل‌هاست

طاهره آشیانی
روزنامه‌نگار

اگر اردیبهشت را بهترین ماه فصل بهار بدانیم که با بارش‌هایش کشاورزان، باغداران و دامداران را خوشحال می‌کند، شاعران را به وجد می‌آورد و جوان‌ها را عاشق می‌کند. برای آبان‌ماه هم باید همین‌ها را بنویسیم و اضافه کنیم که اوج زیبایی پاییز در آبان جلوه می‌کند. درختان هنوز برگ دارند و آنها را با گرم‌ترین رنگ‌های طبیعت آراسته‌اند از قرمز بگیر تا نارنجی ، زرد و قهوه‌ای. بادی می‌وزد و برگ‌ها در هوا به رقص درمی‌آیند و به زمین می‌افتند و زمین تبدیل می‌شود به تابلویی نقاشی و آن‌قدر قشنگ است که نفست بند می‌آید. آبان زیباترین ماه سال است و این دلربایی زمانی بی‌قرارت می‌کند که باران هم ببارد و آبان تبدیل شود به عاشقانه‌ترین ماه سال و همین‌جاست که دیگر عموم مردم می‌گویند «هوا دو نفره است» و سهراب سپهری می‌گوید: «با همه مردم شهر زیر باران باید رفت».

چند روز گذشته در بیشتر شهرهای کشورمان باران بارید، نیمه آبان امسال یکی از زیباترین و با برکت‌ترین روزهای سال را تجربه کردیم و به ما ثابت کرد چرا ایرانیان قدیم آبان را بسیار دوست داشتند و این عشق را با برگزاری جشن‌های ویژه نشان می‌دادند، انگار می‌خواستند آبان همچنان ادامه یابد. ماهی که نامش ریشه در «آب» دارد. ایرانیان که شغل اصلی‌شان کشاورزی و دامداری بود، پاییز را گرامی می‌داشتند، چون می‌دانستند هرقدر بارش‌های پاییزی بیشتر باشد، محصول سال آینده آنها بیشتر و باکیفیت‌تر خواهد بود. آبان است و با همه تهدیدهای خشکسالی و تغییر اقلیم، زیبایی پاییز در اوج است. همه اینها سبب شد با دکتر محمد بقایی(ماکان)، نویسنده، مترجم و پژوهشگر هم‌صحبت شوم تا برایمان از پاییز و اهمیت آن در ایران باستان و ایران امروز بگوید.

پاییز در ادبیات عرفانی ایران

دکتر بقایی می‌گوید: اگر به ادبیات کهن ایران مراجعه کنیم، رد تفکرات عرفانی را در آن پیدا می‌کنیم. بعد معنوی روح انسان با پاییز قرابت و نزدیکی دارد. پاییز فصلی است که اندک‌اندک طبیعت برهنه شده، ذات و اصلیت خود را به نمایش می‌گذارد و همین موضوع انسان را به فکر وامی‌دارد. شاعران فارسی‌زبان همیشه به پاییز و خزان توجه ویژه داشته‌اند که مهم‌ترین آنها خزانیه منوچهری دامغانی است و آن شعر معروف که می‌گوید: «خیزید و خزآرید که هنگام خزان است / باد خنک از جانب خوارزم وزان است/ آن برگ رزان بین که بر آن شاخ رزان است / گویی به‌مثل پیرهن رنگ رزان است» این شعر مانند تابلویی بسیار زیبا و هوشمند، پاییز را به تصویر می‌کشد. همان‌گونه که هاتف اصفهانی و سعدی نیز اشعار بسیار دل‌انگیزی درباره پاییز دارند. در ادبیات معاصر هم بیژن ترقی، ترانه زیبایی در وصف پاییز دارد؛ «به رهی دیدم برگ خزان / پژمرده ز بیداد زمان / کز شاخه جدا بود / چو ز گلشن رو کرده نهان». این اشعار همچنین نشان می‌دهد ایران چقدر سرزمین زیبا و پهناوری بوده و هست که در پاییز هر گوشه‌اش شبیه تابلویی بی‌نظیر می‌شود و شاعر را به وجد می‌آورد. همه اینها سبب شده تا اشعار ایرانی درباره پاییز خیلی بیشتر از اشعار دیگر سرزمین‌ها باشد. پیش از ورود اسلام نیز ایرانیان انسان‌هایی عارف‌مسلک و مؤمن بوده‌اند که نشانه‌های آن را در «ارداویرافنامه» می‌بینیم که اولین معراج‌نامه جهان است و می‌گویند دانته، کمدی الهی را از روی آن کپی کرده است.

جشن‌هایی برای شکرگزاری

بهار فصل رویش است و پاییز فصل برداشت آنچه در بهار کاشته شده. این دو فصل مهم‌ترین فصل‌های سال هستند و ایرانیان از قدیم دو جشن بزرگ و مهم برای این دو فصل داشته و دارند، اولی نوروز است که اول بهار برگزار می‌شود و دومی مهرگان است که نیمه مهر برگزار می‌شد و به‌مرور کمرنگ شد و الان دیگر در ایران کمتر به آن می‌پردازند اما در برخی کشورهای فارسی‌زبان آن را گرامی می‌دارند و مراسمی برایش برگزار می‌کنند. مهرگان، جشن پاییز است و جشن جمع‌آوری محصول. تجربه ثابت کرده هر ملتی که بخواهد دوام بیاورد باید سنت‌ها و آیین‌های باستانی را که ریشه در باورها و زیست کهن و قدیمی آنها دارد، محترم شمرده و زنده نگه‌شان دارد. اگر آشوریان با آن فرهنگ و سنت دیرینه از بین رفتند به این دلیل بود که آیین‌های خود را جدی نگرفتند و پایه‌های مدنیت آنها سست و متلاشی شد اما ایران، یونان و چین به حیات خود ادامه دادند، چون آیین‌ها و سنت‌های دیرینه خود را پاس‌داشتند و با جشن‌های متفاوت حیات آنها را تضمین کردند. نوروز، ستون و خیمه هویت ایرانی است که ریشه در نور دارد. ایرانیان از دوران کهن خداوند را نور می‌دانستند و زمانی‌که به اسلام گرویدند، دیدیم که اسلام هم خدا را نور آسمان‌ها و زمین توصیف کرده است. جشن‌هایی مانند چهارشنبه‌سوری، نوروز، مهرگان، آبانگاه و بقیه در سراسر ایران تقریبا به یک‌شکل برگزار می‌شده که نشان‌دهنده باور همگانی بین ایرانیان است و ریشه همه آنها تکریم طبیعت و پاسداشت نعمت‌هایی است که خداوند در دامان طبیعت گذاشته تا انسان از آن استفاده کند، خداوند و الطاف او را به‌یاد آورد، شکرگزار آنها باشد و زمین و طبیعت که آفریده خداوند است را حفظ و تکریم کند. اگر نیمه آبان برای ایرانیان مهم است و برای آن جشن آبانگاه در نظر گرفته‌شده به این دلیل است که این ماه، ماه بارش‌های فراوان بوده و ایرانیان می‌دانسته‌اند آب ارزشمندترین خلقت خداوند است و باید قدر و ارزش آن را دانست و شکرگزار باریدن باران بود با این باور که «شکرنعمت،نعمتت افزون کند» اگر برای باریدن باران شکرگزار باشیم و بدانیم لطف خداوند است، این لطف بیشتر خواهد شد.

مراسمی برای پاسداشت طبیعت

به دکتر بقایی می‌گویم، اکنون ایرانیان بیشتر از هر زمان دیگری شهرنشین شده‌اند، آیا در چنین شرایطی نیز توجه به آیین‌های پاییزی و تکریم طبیعت می‌تواند تأثیری در باورهای مردمی که از طبیعت فاصله گرفته‌اند برای حفظ محیط‌زیست داشته باشد؟ می‌گوید: هرقدر ذهن انسان به معنویت معطوف باشد، اخلاق در او قوی‌تر شده و نیروهای بازدارندگی در او فعال‌تر می‌شود. انسانی باورش این است که طبیعت کتاب خداوند و اصل خلقت است و به آن آسیب نمی‌زند. همه آیین‌ها و جشن‌های ایرانی در طبیعت ریشه‌دارند و در آنجا برگزار می‌شوند، مثل سیزده‌بدر که برای پاسداشت زمین و محیط‌زیست است. وقتی نسل امروز چه آنهایی که در شهرها زندگی می‌کنند و چه روستاییان با آیین‌ها آشنا می‌شوند، یاد می‌گیرند با طبیعت درست رفتار کنند اما راستش را بخواهید، رسانه‌ها به‌خصوص رسانه‌های فراگیر درباره این موضوعات درست و خوب کار نمی‌کنند که اگر می‌کردند مراسم چهارشنبه‌سوری با آن‌همه فلسفه‌ای که پشتش است به شب وحشت و انفجارات عجیب‌وغریب تبدیل نمی‌شد. یا سیزده‌بدر که ذاتش برای حفظ آب، خاک و گیاه است به مراسم زباله‌ریزی در طبیعت، شکستن شاخه درختان و آلوده کردن آب‌های روان تبدیل نمی‌شد. به نظرم آیین‌های ایرانی که در همه ماه‌ها و فصل‌ها برگزار می‌شده برای ستایش خداوند و شکرگزاری آفریده‌های او بوده و هست و هرقدر ما به این آیین‌ها دقت بیشتری کنیم، روح معنویت را در انسان‌ها عمیق‌تر کرده‌ایم و انسان معنوی با طبیعت دوست می‌شود، نه دشمن.

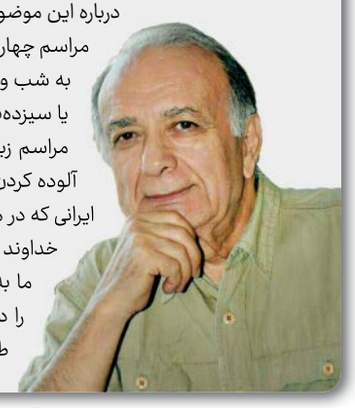

مقطع حساس کنونی

چرچیل، باور فیل و اشخاص بیکار

امید مهدی‌نژاد
طنزنویس

سال‌ها پیش در انگلستان پسربچه‌ای از مسوول یک سیرک که دارای حیوانات بسیاری بود، پرسید: چرا فیل به این بزرگی را با طنابی به این کوچکی بسته‌اید؟ مسؤول سیرک جواب داد: این فیل را از وقتی بچه بود با همین طناب می‌بستیم و او نیز تابه‌حال فرار نکرده است. پسربچه پرسید: به نظر شما فیل که با یک حرکت به‌راحتی می‌تواند خودش را آزاد کند چرا تلاشی برای پاره‌کردن این طناب باریک و آزادکردن خود نمی‌کند؟ مسؤول سیرک سرش را خاراند و گفت: نمی‌دانم. پسربچه گفت: چون این فیل با این طناب باریک بسته نشده است. مسؤول سیرک گفت: پس با چی؟ پسربچه گفت: این فیل با طناب باور خود بسته شده است. او حتما در کودکی بارها تلاش کرده که بند خود را باز کند اما نتوانسته و به این باور رسیده که زورش به این طناب نمی‌رسد و حالا که بزرگ‌شده نیز این باور را دارد و همین باور است که او را بسته، نه طناب. این پسربچه کسی نبود جز وینستون چرچیل، نخست‌وزیر هوشمند و جنایتکار انگلستان. سال‌ها بعد وقتی چرچیل از سیاست بازنشسته شده بود، تنی چند از اشخاص بیکار نزد وی رفتند و از وی خواستند سیاست را تعریف کند. وی گفت: تعریفی ندارد اما وقتی با اصرار اشخاص بیکار مواجه شد، روی زمین دایره‌ای کشید و خروسی را داخل آن گذاشت و گفت: کدامیک از شما می‌تواند این خروس را بدون این‌که از دایره خارج شود بگیرد؟ اشخاص بیکار یکی‌یکی تلاش کردند خروس را در داخل دایره بگیرند اما همین‌که به طرف خروس می‌رفتند خروس پا به فرار می‌گذاشت و از دایره بیرون می‌رفت. اشخاص بیکار درنهایت رو به چرچیل کرده و گفتند: درست است که ما بیکاریم اما اگر ممکن است خودتان خروس را داخل دایره بگیرید. چرچیل خروس دیگری آورد و داخل دایره در کنار خروس قبل گذاشت. دو خروس مشغول جنگیدن با یکدیگر شدند و در لحظه‌ای که حواس دو خروس معطوف همدیگر بود چرچیل با یک حرکت هردوی آنها را داخل دایره از گردن گرفت و بلند کرد. وی سپس افزود: سیاست این است. اشخاص بیکار گفتند: الان شما دقیقا چه کردید؟ چرچیل گفت: تفرقه انداختم و حکومت کردم. اشخاص بیکار که خیلی خوششان آمده بود وی را با القابی نظیر کلک، جلب، درس‌دهنده به شیطان و صفات زشت دیگر خطاب کرده و سراغ باقی کارهایشان رفتند.

مرور و عبور با جام‌جم ۲۰۰ سال قبل

ردیابی فساد

نتایج یک نظرسنجی نشان می‌دهد نبود توازن بین درآمد و مخارج زندگی از مهم‌ترین دلایل رواج فساد اداری-دولتی در جامعه است. جامعه آماری این نظرسنجی ۸۶۵ نفر است که در سه گروه جداگانه شهروندان، کارکنان نظام‌اداری و مدیران اجرا شده است. در این نظرسنجی ۹۲/۵درصد پاسخگویان معتقدند نبود توازن بین درآمد و مخارج زندگی موجب فساد اداری و دولتی می‌شود. ۹۱درصد نیز رکود و تورم حاکم بر جامعه را علت بروز این معضل می‌دانند. حقوق و دستمزد، بی‌ثباتی اقتصادی، مشکلات معیشتی و فشار زندگی در ردیف‌های بعدی قرار دارند. (صفحات یک و ۱۳)

اصغر فرهادی: سلیقه مردم افت کرده است

برای رشد تلویزیون و ارتقای سطح کیفی برنامه‌ها به انواع ویتامین‌ها نیاز است، جشنواره می‌تواند یکی از این تقویت‌کننده‌ها باشد. اصغرفرهادی، فیلمنامه‌نویس و یکی از کارگردانان تلویزیون به جام‌جم گفت: اگر فکر کنیم جشنواره یکی از مهم‌ترین فاکتورهای ارتقای تلویزیون است اشتباه کرده‌ایم اما نفس جشنواره بسیار ارزشمند است. ایجاد روحیه رقابت بین شبکه‌ها خیلی دشوار است اما جشنواره می‌تواند این کار را انجام دهد ... . تلویزیون می‌تواند با تولید آثار خوب سلیقه مردم را جهت دهد اما متاسفانه اکنون سطح سلیقه مردم به‌شدت افت کرده است. (صفحه ۳)

کریمی، بازیکن ماه شد

علی کریمی بهترین بازیکن ماه اکتبر (منتهی به ۹ آبان) آسیا شد. به گزارش سایت کنفدراسیون فوتبال آسیا، علی کریمی از هر نظر شایسته این عنوان است. این سایت نوشت: استعداد علی کریمی هیچ‌گاه مورد سوال قرار نگرفت چراکه او در زمان بازی به یک ستاره فوق‌العاده تبدیل می‌شود. اگرچه او در دیدار رفت مقابل امارات نتوانست از موقعیت‌هایی که خود خالق آن بود استفاده کند اما به شکل خارق‌العاده‌ای این امکان را داشت که در زمان دلخواهش به قلب حریف بزند و هیچ چیزی نتواند مانع او شود. (صفحه ۱۵)

اعتراف رئیس پلیس فدرال امریکا به ضعف در جلوگیری از بیماری سیاه زخم

اف.بی.آی: ناتوانیم

آقای تکنیک، بازیکن ماه آسیا شد

ناموزون بودن درآمد و هزینه فساد اداری را رواج می‌دهد

جشنواره سیمامی تواند اگر بخواهیم

دیدار تام‌کروز با ماموران سیا

تام‌کروز با چند نفر از ماموران سیا دیدار و گفت‌وگو کرد. علت این ملاقات آشنایی بیشتر این بازیگر با ماموران سرویس‌های امنیتی است تا بتواند نقش خود را در قسمت سوم «ماموریت غیرممکن» بهتر بازی کند. او در این فیلم نقش یک افسر سازمان سیا را بازی می‌کند و تمایل دارد آن را مقابل دوربین باورپذیر اجرا کند. (صفحه ۳)

آمادگی مارادونا برای بازی خداحافظی

دیگو مارادونا دیروز در مصاحبه‌ای اعلام کرد برای بازی تاریخی شنبه‌شب کاملا آماده است. به گزارش آسوشیتدپرس، مارادونا، ستاره بزرگ دهه‌های ۸۰ و ۹۰ فوتبال بعد از مشکلاتی که به دلیل دوپینگ و اعتیاد برای او به‌وجود آمد و آن حمله قلبی در ژانویه ۲۰۰۰ که او را تا یک‌قدمی مرگ پیش برد تصمیم به خداحافظی رسمی گرفت و فدراسیون فوتبال آرژانتین نیز با تمام توان در برگزاری یک بازی آبرومند تلاش کرده است. این بازی قرار است شنبه‌شب در بوئنوس آیرس در زمین اختصاصی بوکاجونیورز برگزار شود. (صفحه ۱۵)